

Lukács evangéliuma- adventi sorozat

előadás 2023. 11. 30.

312. ének: 1-2 vsz.

Bevezető: Folytatnánk ma este a szinoptikus evangéliumok sorát Lukáccsal. Tegnap Márkról, kedd este Mátéről hallottunk, az evangéliumuk keletkezéséről, szerzőségről, címzettekről, a korról és a maguk kontextusáról amiben éltek. **Miért fontos ez?** Mert akkor értjük jól az Isten Igéjét, ha mindig abban az **eredeti szövegösszefüggésében értjük**, akikhez és amikor amilyen helyzetben ez szólt.

Ezek nem okosságok, a Biblia nem füveskönyv, amit kedvünkre felcsapva mindenféle bölcsességeket találunk, hanem **történetek**... Az emberiség története Istennel, és ezen belül emberek, népek, a zsidó nép történetei vannak.

*Ha pedig már advent és karácsonyra készülünk, ebből a tekintetből már annak hatalmas üzenete van, hogy Jézus Krisztus is eljött, **története lett**. Az emberiség történelmébe bekapcsolódik és vállalta, hogy ő az örökkévaló akinek nincs kezdete és vége emberi történeté válik aki megszületik és meghal. Gimiseknek: -végt. és + végt. közt az emberiség, a Föld története kb 4,5 milliárd év és ezen belül a mi emberi életünk azzal 80-100 évvel valóban egy lehelet, ahogy a Biblia mondja... Jézus mégis vállalta, hogy az örökkévalóságból beszorul egy leheletnyi időbe és története lesz köztünk.

ÉS az Ő történetén belül is az Ő szavai, amik elhangzottak és az evangélisták feljegyezték azok adott szituációban, korban, adott emberekhez szóltak. És persze van másodlagos üzenet, hogy ez most életünk egy pontján mit mond nekünk, mégis, ha az elsőt kihagyjuk rövidzárlatos lesz a dolog...

Lk evangéliumát nézzük meg ma este részletesebben és Lk -on keresztül az adventi történeteket az Ő híradásában

Van-e olyan közöttünk, aki szereti a **nyomozós filmeket, krimiket**? Vagy legalább Columbo hadnagyot figyelemmel kísérte... Mi volt a titka a sikerének:

- bárgyúnak tettette magát, így az elkövető elengedte magát előtte
- **arcátlanul mert mindig még egyet kérdezni, nem röstellt belekérdezni abba,**
- **ami nem volt világos, másokat is megkérdezni hogy látták az eseményeket, mit hallottak**
- **semmi sem kerülte el a figyelmét**
- **és mindennek alaposan utánajárt, de ezt az infot persze csak a végén mondta el, mindenki megdöbbenésére...**

Jó nyomozó ismérve: MINDENRE FIGYEL és ÉHEZI AZ ISMERETEKET!

- Lukácsról azt hiszem ez a legfontosabb, amit ő is megemlíti. Bár nem

a tanítványi körből való volt, épp ezért **mindennek alaposan utána járt**. Kicsit mint a diák aki nem volt ott az órán, de mindenkitől elkérte a füzetét, mindent megkérdezett a tankönyvből is mindent elolvasott csak hogy valahogy ezt pótolja.

Ahogy Zoli is említette tegnap a szájhagyomány akkoriban mást jelentett, főleg ha valaki nagyot, egy rabbit, Jézust mint Mestert idéztek azt szóról szóra tették ahogy mi is pontosan idézzük Petőfit, nem csak úgy nagyjából.

- Legrészletesebb evangélium. 24 fejezetből áll szemben Mk 16 fejezetével, bár Mt 28.. De Lk 19376 szót használ, Mk 11025; Mt 18293 szavas, legrészletgazdagabb.
- **Lk orvos volt**, talán ebből is következik az alaposága, mindenre kiterjedő figyelme, aki mindennek alaposan utána járt. E tekintetben az ő helyzete hasonlít leginkább hozzánk, mai tanítványokhoz: Neki nem volt egyedül az evangélisták közül közvetlen kapcsolata Jézussal. Hanem mintegy kinyomozta, utánajárt mindennek, kérdezősködött, beszélgetett azokkal, akik ismerték. Mint egy jó

nyomozó, aki ég a vágytól hogy kiderítse az igazságot, ez a lelkület mindenképp példa lehet nekünk Jézussal kapcsolatban: **Érdekel-e minket ennyire ki volt Jézus, mint ahogy Lukácsot? Érdekel-e minden részlet Vele kapcsolatban, minden info, elejtett megjegyzés?** *Ahogy a szerelmes nyomoz így a kedvese után mit szeret, hogy a kedvébe járjon, megismerje. Beszélget a barátaival, érdeklődik felőle, és minden érdekli ami vele kapcsolatos. Vagy ha van valamilyen kifejezett érdeklődési területünk: történelem egy korszaka, apukámnak a 2.vh. gyerekkoromból a sok ezzel kapcsolatos könyv és film maradt meg, mindenhol ez volt, mert őt ennyire érdekelte. Lukácsot Jézus érdekelte így... Jó lenne ebben hasonlítani rá, hogy hát mi lenne fontosabb, mint azt a Jézust megismerni, akivel az öröklétet el fogjuk tölteni...

Szóval tud-e így lelkesíteni a Jézus utáni kutatás, nyomozás? Érdekel-e ennyire a személye, hogy ki Ő? Hogyan is élt itt a földön? Lk Antiokhia vidékén élt, evangéliumot Akhája vidékén írhatta.

- Ugyanaz a szerzője mint az Apcselnek... Döbbenetes számomra Lukács alázatos szorgalma- azon kevesek közé tartozik akinek több könyvet is tulajdonítanak a Bibliában, pedig nem volt a VIP körben, nem előkézből hallotta ezeket. Az Apcselt írhatták volna inkább az apostolok, persze más dolguk volt, missziói útra mentek. 😊 De mégis ez sokat mond Lukácsról, ennyire fontos volt számára hírt adni ezekről az utókornak.
- **Kr u. 70**-ben keletkezett a tudósok döntő többsége szerint vki 90-re datálja - Aki így gondolja, szerinte azért mert Josephus Flavius (zsidó történetíró és hadvezér) Kr. u. 93-ban írt a zsidók történetéről és ez is ihlette. De ez nem igazolható. Márk evangéliumát feltételezhetően ismerte, sőt használhatta. Ha nem volt Q forrás, írásmagyarázók, ami azt állítja hogy volt egy ősevangélium ami Mk előtti és azt használták a többiek is, az alapján írtak... Erre semmi bizonyíték nincs, miért nem maradt akkor fent?
- **Teofilus a címzett**, valószínűleg jómódú és magasbeosztású ember lehetett, „nagyrabecsült” ezért is ajánlhatta a művét neki Lk, hogy segítséget kérjen, mecénásaként a mű terjesztésében. Tekercsek, kódexek alapanyagai, másolatok készítése drágák voltak. Ma a

fénymásolók világában, még a miénk is olcsóbb, javítási költséggel együtt. Lk 1,4 azért ír hogy megerősítse azokról a dolgokról, amikről tanítást kapott- nemrég megtért keresztyénről lehet szó.

- **Apologetikus – hitvédelmi, tehát más vallásokkal, más támadásokkal szemben megvédeni a hitemet, és missziói célja van** az Apcsellel együtt. Mire Ő ezt az evangéliumot írja: az ősegyház már különvált a judaizmustól, ami tudjuk mennyi ellenérzéssel kísérte, emellett a Római Birodalom pogány vallása... Rengeteg támadás érte ekkoriban a hitünket! Gyerekcipőben járt, sem történelme, sem klérusa, sem tradíciói nem voltak még! Még sem pusztult el, mégis terjedt! Mint a mustármag... Erő van a mi hitünkben! Amikor mások leszólják, akkor ez jusson eszünkbe! Marcival való vitám érettségi bankett után- történész lett, Lehet hogy te nem hiszed, de megállítani sem tudod, tehát mégis kell benne legyen élet, valami ami miatt ez elterjedhetett... Sok divatnak, eszmének, izmusnak leáldozott már időközben!
- Ő nem csak a zsidóknak de a Római Birodalom, a pogányok elé is oda kívánta tárni, hogy itt nem csak egy szekta terjed, hanem a világ Megváltójáról szóló örömhír. Tehát egyetemes jellegű. Ezért is jelentős mindjárt az elején Jézus nemzetségtáblázata amit Ádámig eredeztet. Ő ezt szeretné aláhúzni, nem csak Dávidig, nem csak a zsidóknak Messiása Ő, hanem Ádámig, az egész emberiségnek Megváltója Krisztus.
- **Nyelvezete** rendkívül igényes, irodalmi koine, ez volt a köznyelv, a közös nyelv bár főleg pogányoknak ír, a gyermekségtörténetet LXX stílusban írta. LXX-t több helyen is idézi, ezért található hebraizmusok benne, A [Septuaginta](#) az [Ószövetség](#) koiné görög fordítása, amelyet a [Kr. e. 3. században II. Ptolemaiosz](#) kérésére fordítottak le görögre.

Lk pozitívan ír az akkori társadalom lenézettjeiről: asszonyok, gyermekek, samaritánusok- irgalmas samaritánus* pld., vagy a pásztorok – ez LK saját anyaga a születés történetben.

*Kr. e. 722-ben, miután az [asszírok](#) elfoglalták az [északi királyságot](#) (Izraelt), a lakosság jelentős részét fogságba hurcolták, majd a birodalom keleti feléből telepítettek lakosokat a területre. Utóbb a betelepítetteket az ott maradt zsidókkal együtt szamaritánusoknak nevezték. A szamaritánusok több természeti csapás után arra kérték [Asszír](#) uralkodóját, hogy küldjön vissza néhány [zsidó papot](#), akik megtanítyák őket az egy igaz [Isten](#) tiszteletére. A király teljesítette a kívánságukat, így ők is az [Ószövetség](#) Istenét fogadták el. Amikor a [babiloni fogságból](#) visszaköltözött zsidók hozzákezdtek a [jeruzsálemi templom](#) felépítéséhez, a szamaritánusok a templom közös használatáért cserébe felajánlották a segítségüket, de a zsidók elutasították ezt, mondván, hogy ők vallásilag és etnikailag már nem tiszták. Ezért a szamaritánusok panaszt tettek az időközben az uralmat átvevő perzsa királynál, aki egy időre be is tiltotta az építkezést. Ezután a szamaritánusok saját templomot építettek a [Garizim](#) hegyén, de a zsidókkal szemben megmaradt az ellenséges érzésük. Később, a [makkabeus](#) zsidó vezető, [Johannesz Hürkánosz](#) Kr. e. 128-ban leromboltatta a templomukat, de az aztán újraépült.

- „üdvösség, üdvözítő” „ÚR” szavak nála fordulnak elő legtöbbször-talán azért mert ezt értették a pogányok is. Nem Messiásként, Dávid Fiaként hivatkozik rá, amelyek ószövetségi utalások, hanem Úrként és üdvözítőként ami megint univerzális jellegét emeli ki. Ő az ÚR az egész világon, mindenkinek!
- **imádság fontosságát hangsúlyozza** (Jézus imádkozik a tanítványok kiválasztása előtt, farizeus és vámszedő imája is saját anyaga)

Saját anyaga: Csodálatos halfogás, Mária és Márta története, 10 leprás gyógygyógyítása, Zákus történet, Jeruzsálem siratása, Emmausi tanítványok, irgalmas samaritánus, hamis sáfár, naini ifjú feltámasztása, Passió történetben hogy bocsánatát kéri az őt kivégzőkre, a megtérő lator története, gazdag és Lázár

Lk 15: központi része az evangéliumnak: Elveszett juh, drachma, Tékozló fiú: mindhárom pld ugyanarról szól: Isten keresi és hazavárja az elveszett bűnöst! Ezek Jézus szavai nem Lukács szavai! Jézus ezeket a példázatokat a farizeusoknak válaszként mondja: „*A vámszedők és a bűnösök mindnyájan*

Jézushoz igyekeztek, hogy hallgassák őt. 2 A farizeusok és az írástudók pedig így zúgolódtak: Ez bűnösöket fogad magához, és együtt eszik velük.”

- Noha örül a hithű zsidóknak, de Ő azért jött hogy megkeresse és megtartsa az elveszettet! Istent igenis bántja a többi nép elvesztése, minden egyes bűnös elvesztése. Ez megint univerzális- minden bűnös számít! minden egyes drachma, minden egyes juh, számít a tékozló fiú! És ilyen öröm lesz a mennyben minden egyes megtérő bűnös fölött mint a pld-ban....

(Story: Épp ezt tanítottam a Pálban a 10.o.-ban kiadtam önálló olvasásra, és közben elkezdtem ellenőrizni megvan-e mindenem, általában megérezem ha vmit elhagyok. És nem voltak meg az irataim.... Egész múlt hét csütörtökön

Azt kerestem, feladtam és imádkoztam h Istenem segíts, nem akarok az okmányirodában ülni egész pénteken, míg egy idegen ffitől kaptam egy messenger üzenet hogy ott lakok-e még a Kotász K utcában mert akkor elhozza nekem... És mikor meglett mindennél jobban örültem! Így keresi Jézus az elveszetteket, mint aki csak erre bír gondolni, és mekkora buli örömmünep van a mennyben ha egy is megkerül, megtér és ismét Istené lesz...)

Felépítése: Mk által leírt sorrend a szül. történetek után: felkészülés a szolgálatra, a galileai szolgálat, Jeruzsálembé vezető út, passió és feltámasztás. de Lk több perikópával kiegészíti. Szembetűnő, hogy Jézus Jeruzsálembé vezető útjának 10 fejezetet szentel, míg Mk-nál 1, Mt-nál 2.

JELENTŐSÉGE:

- Csak Lk írja le J.K. történetét az elejétől a végéig. Keresztelő Jánostól a mennybemenetelig v.ö. Ap.Csel!

Gyermekségtörténetek:

- köztük sok saját anyag: Keresztelő János születése, pásztorok látogatása, kisdéd Jézus bemutatás a templomban, 12 éves Jézus 3ének: Mária (Magnificat) Zakariás (Benedictus) Simeon éneke

(Nunc dimittis) It címek az énekek kezdő szavainak fordítása Vulgatabol.

- Ezekben Jézus egész történetét azoknak az ósz-i ígéreteknek az összefüggéseibe helyezi, amelyeket Isten Izraelnek adott. Lk 1, 54-55; 68-79 Zakariás énekében) Mindez azért történik mert Isten egy régi tervét valósítja meg. „Be kell teljesednie mindannak, ami meg van írva rólam a Mózes könyvében, a próféták könyvében...” 24,44 Ez a terv akkor fog kiteljesedni, ha minden néphez érkezett. Így köti össze az evangéliumot az Ap. Csel.lél. Így legitimizálja a judaizmus támadásaival szemben. Így köti össze a két szövetséget- Ószöv és Újszöv.-t!

Lk 1. ADVENT:

Bevezetés, Ker. János születésének ígérete, J. születésének ígérete, Mária Erzsébetnél, Mária éneke, Keresztelő János születése, Zakariás éneke

Az egész rész egyik szembevető mozzanata: a két ígért gyermek életének összekapcsolása. Ez megint az Ószövetség és az Újszövetség egyben láttatása- Keresztelő János az utolsó próféta, aki még a néphez küldetik Jézus előtt, de aki már erősen Jézusra mutat előre!

- egymás mellett említi: Isten üdvözítő tervében volt kezdettől fogva mindkét esemény előkészítve; és ha kettejük viszonya sokak számára tisztázatlan volt, sőt: hosszú időközön át az is maradt, – Isten tervében ez is tisztázott dolog volt, mielőtt maguk az események bekövetkeztek volna. Ő isteni hatalmával és végzésével mindkettejük pályáját és a kettőnek egymáshoz való viszonyát is megszabta – Megint Isten örökkévalóságát Mindenhatóságát egyetemességét húzza alá, mint aki nincs alávetve sem időnek sem térnek, akinek a keze mindenhová, minden néphez elér.
- két anya találkozása, Keresztelő János megmozdul mikor Mária ott van. Részletes beszámoló mindenről, csemegézhetünk, beavatnak minden részletbe, szinte ott érezzük magunkat...

Honnan tudta ezeket? Szájhagyomány, Mária elbeszélései... Mk mint forrás

- Zakariás ezek szerint 13. v. szerint korábban imádkozott gyermekért, a név adás az apa tiszte volt, itt ISTne ezt megelőzi – kezébe vette a gyermek sorsát, tehát igényt tart rá, az övé!
- Bort és részegítő italt nem iszik, borotva nem éri a fejét – názirok: A názirok Istennek szentelt férfiak vagy nők voltak, akik valami okból meghatározott időre fogadalmat tettek arra, hogy a szokásostól eltérő módon és mértékben szolgálnak Istennek. Sámson és Sámuel szülei egész életükre az Úrnak szentelik... jelentős »közéleti« szerepük volt a választott nép életében.
- az itt említett pap különleges életszentségét még az is kiemeli, hogy felesége is ároni származású, pedig a papok feleségétől ezt a törvény nem is követelte meg (Lev 21:7). Azt Iosephustól is tudjuk, hogy a papok rendjeinek beosztása ebben az időben érvényben volt: az Abija-rend az 1Krn 24 felsorolásában a nyolcadik a papi rendek között. Egy-egy rend évente átlag kétszer egy-egy hétig látta el a szolgálatot a templomban. Zakariásnak megtiszteltetés hogy pont itt van, kiemelt helyen, és időben. KAIROS! Ahol Isten belép a KRONOSba.
- Maga az esemény ősi bibliai esetek hangulatát idézi. Sára történetére vagy Annáéra asszociálhatunk akik öregségük, meddőségük okán nem lehetett gyerekük Isten ezek dacára mégis adott.
- Zakariás némasága büntetés a hitetlenségére. Gábiel magyarázta Dánielnek a végidőkről szóló ítéletet, őt komolyan kell venni! Angyali hierarchia kiemelkedő alakja, ez a hír fontosságát hangsúlyozza, Zakariás mégsem hiszi el! Zakariás részint hitetlenkedésének. büntetéséül, részint azért, hogy ne ő beszéljen először, hanem **Isten tetteié legyen az első szó**, néma marad mindaddig, amíg az ígélet be nem teljesedik. Némasága próba a templom udvarán várakozó sokaságnak, és ez megérti a jelt. De hűségesen kiállja a próbát Erzsébet is. Amikor Isten az események előterébe állítja a kegyes házaspárt, Zakariás csendben távozik a templomból, és elrejtőzve él a várvavárt napig: felesége is igyekszik

a háttérben maradni rejtve él mindaddig, amíg el nem jön annak az ideje, hogy kilépjen rejtőzködéséből.

Advent a csend ideje... A várakozás tele van csenddel. Feszült, éber csenddel, mint amikor a kisgyerekek olyan csendben bírnak lenni ha valami érdekes, várt dolgot húzunk elő... Figyelmes csend, tele pattanásig feszült érdeklődéssel: Mi lesz itt??? Zakariásnak is tele lehetett ilyen kérdésekkel a szíve: Ez igaz? De hogyan? Ki ez a gyermek, mi a terve vele Istennek? Az addigi egyhangú, már öreges élete egyszer csak mozgalmas lesz, megelevenedik, de befelé, mert kifelé éppen elnémul. Befelé figyel, de azt nagyon!

-
- Nem tudja megáldani a népet mert néma, közben Isten egy másik áldást készít épp a gyermektelenség átkából!
- Itt érdekes ellentét: Sára már öreg a gyermekvállaláshoz, Mária túl fiatal, még szűz... Egyiknek még a másiknak már nem lehetne gyermeke, Isten mégis őket választja ki arra, hogy két különleges gyermek édesanyjai legyenek. Ez nyilván bizonyíték Isten mindenhatóságára, hogy neki semmi sem lehetetlen! Másrészt arra, hogy két kiválasztott gyermeknek a születése is már önmagában csoda, különleges, és Isten egyértelmű akarata mutatkozik meg benne. Isten üdvtervében benne vannak és ennek FONTOS ÜZENETE: HOGY SEMMI SEM ÁLLHATJA ÚTJÁT !
Ez advent egyik fő üzenete Lukácsnál: Istennek semmi sem lehetetlen és amit Ő akar az meglesz! Mindennek dacára és ellenére! És hogy van TERVE A VILÁGGAL, benne az emberrel! Ezt tűzön-vízen keresztül viszi!
(Jézus születésének körülményei is finoman szólva nem ideálisak: majdnem rámegegy a jegyességük, sőt akár Mária élete, de mégsem! Istállóban születik borzalmas higiéniai körülmények közé, mégis életben marad! Heródes csecsemőgyilkossága...)

Mária angyali jelenése: Mária gyermeki naivitással fogadja... Testi-lelki tisztasággal kész átadni a testét, életét erre a szolgálatra... 14 éves! Mária megdöbben: formája szokatlan, mert Izráelben nem illett nőket köszönteni... Megint a nők, mint a társadalom

lenéztjeinek szól: Nektek is van helyetek Isten országában, tervében! Bár az Ósz-ben sem ritka: Sára, Anna mint kiválasztott édesanyák, vagy Debora a Bírák könyvében, mégis ritka!

Karácsonyi történetek:

Lk 2-ben a pásztorok történetében, mint ami Lk saját anyaga: egyszerű pásztoroknak, a kor periferiáján élőinek jelennek meg az angyalok! Ez hatalmas üzenet: Miért nem Heródesnek? Miért nem Jeruzsálem fő terén, miért egy eldugott legelőn? Ha már odafáradnak az angyalok, miért a pásztoroknak? Mert ezekért jött el... A betegeknek van szükségük orvosra nem az egészségeseknek. Azokhoz akik tudják hogy senkik, rászorulnak Isten és mások irgalmára, jóindulatára, azok angyalokat fognak látni!

- Másrészt Isten üzenete mindenki előtt nyitott, még előttük is! Nem korhoz, ranghoz, társadalmi osztályhoz, műveltséghez kötött hanem a nyitott szívhez!
- A pásztorok el is mennek Betlehembe megnézni! Kezdenek ezzel valamit! Nem annyiban hagyják! A világmindenség Urát meglátogathatják... Isten nyitottságáról beszél, Ő fogadja az övéit, értük, közük jött. (Korona c. sorozat II. Erzsébet életéről szól, durva a királyi család mai protokollja is még ha a monarchia már elavult is, de mereven ragaszkodnak hozzá, mert ez tartja fent ugyanakkor, a sok protokoll) Döbbenet ezzel a szemmel ránézni erre a történetre: királyi gyermek, Isten Fia hogy jön el... Leborulnak előtte, imádják, de nem palota, nincs audiencia, beenged az életébe! Nyilvánossá, érinthetővé lesz, megismerhető, maga az Isten!